



פיתוח ידע רב-לאומי וקריירה אקדמית בתחום רווחת הילד והמתבגר

שיתוף פעולה
בינלאומי לקידום ידע

ובאחרות (Chambon, 2013). סוגיות של שפה מדוברת ומקצועית (Mathiesen, 2008), זמנים ומסגרת לימודים ועוד (Payne & Askeland, 2008; & Lager, 2007; Nagy & Falk, 2000; Ranz, Nuttman-Shwartz, & Tachil, 2015; Xu, 2006)

מחקרים מראים כי האתגר שבשיתוף פעולה בינלאומי מחייב לא רק הכשרה מכווננת יישום וידע אלא כזו המכשירה את דור העתיד לתפיסה ולזהות של רב לאומיות (Moorehead, Boetto, & Bell, 2013). ההבנה היא כי הצלחתן של תכניות מסוג זה, כמו גם ההתאמה לרוח הזמן והחדרת שינויים במערכות המקומיות הקיימות, מחייבות פיתוח של תחום חדש בהכשרה לקריירה אקדמית (Lin, Peng, Kim, Kim, & La Rise, 2011; Olding, 2013). מעבר למחקר השוואתי ו/או משותף (Chambon, Johnstone, & Köngeter, 2014) ולעבודות פוסט דוקטורט שנעשות מיד בתום רכישת התואר דוקטור, יש להבנות מסלול קריירה רב לאומי כבר מן התואר השני, אשר יטמיע תפיסות גלובליות ורב לאומיות בתהליכי העיצוב של הזהות המקצועית. בהתאם, המאמר הנוכחי יתאר תכנית בינלאומית חדשה בתחום רווחת הילד ובני נוער, המיועדת לתלמידי התואר השני והשלישי, ויפרט בהתבסס על ניתוח נרטיבי של משתתפי התכנית את הלמידה בקורס הקיץ הרב לאומי המהווה אחד ממרכיביה. התכנית מתמקדת בנושא ההגירה, שהוא נושא מרכזי בעיצוב שלה.

תיאור התכנית החדשה

התכנית הבינלאומית החדשה Transnational Academic - TACHYwe Careers in Child and Youth Welfare, במימון האיחוד האירופי, יצאה לדרך באוקטובר 2012 ומיועדת להימשך שלוש שנים וחצי (עד סוף ינואר 2016). התכנית מתבססת על המגמות של קדימות נושא הילדים ובני הנוער בראייה גלובלית ועל אמנת האו"ם לזכויות הילד משנת 1989. היא מחדדת את חשיבות התפיסה הרב לאומית בהקשר של ילדים ובני נוער ואת הצורך במדיניות לוקלית הקשובה לצורכי המקום (Pinkerton, 2006).

בהתאם, מטרת הפרויקט הייתה לפתח תכנית לימודים המתמקדת בהכשרה לקריירה בינלאומית בתחום רווחת ילדים ובני נוער. התכנית התבססה על ההבנה כי על אף שנושא הילדים ובני הנוער התפתח מאוד בהקשר הבינלאומי, המדיניות ואופן ההתפתחות שונים מאוד מאתר לאתר, קיימות בעיות הנובעות מתהליכי הגלובליזציה ומהשינויים הפוליטיים והמדיניים המתרחשים במדינות שונות ובכללן מדינות

מבוא

ההשפעות החברתיות של תהליכי הגלובליזציה משתקפות כיום גם בנעשה בין כותלי האקדמיה ומגבירות את החשיבות של שילוב רכיב בינלאומי בתהליכי ההכשרה בכלל, וכך גם לגבי לימודי מקצוע העבודה הסוציאלית, אשר כוללים ידע תיאורטי וידע יישומי (Payne, 2009; Tice & Long, 2009; & Askeland, 2008). מגמות אלו באות לידי ביטוי במיזמי האיחוד האירופי טמפוס (Tempus) וארסמוס (Erasmus), שמטרתם לעודד חילופי סטודנטים ומרצים וכן חדשנות הקשורה בין השאר להצגת בולוניה (White, 2006), להכרזה של הארגון הבינלאומי של העובדים הסוציאליים - ה-IFSW (2014), וכן להגדרה החדשה של מקצוע העבודה הסוציאלית (2014). מגמות אלו משפיעות על מדיניות מוסדות ההכשרה באשר לבינאום המחקר וההוראה (Schilling, Gautschi, Rügger, Kurenkova, & Shcherbakov, 2013)

בהקשר של העבודה הסוציאלית, הכוונה היא, בין היתר, שסטודנטים ילמדו את תפיסות הרווחה והעבודה הסוציאלית במקומות שונים בעולם ובחברות שונות, אשר נמצאות בשלבי התפתחות שונים ובתנאי סביבה שונים (Healy & Wairire, 2014). למידה זו נעשית במקביל גם במסגרת ההכשרה בשדה, המאפשרת ללמוד תופעות "גלוקליות" המשקפות השפעות גלובליות על המציאות המקומית והתמודדות עם שאלות הקשורות לאוניברסליזם וילידיות (indigenes) (Healy, 2007), ובמקביל לדון בשאלות של רגישות תרבותית, כשירות תרבותית ויחסיות תרבותית (Nadan & Ben-Ari, 2012; Nadan, 2014; Gray, 2005; Healy, 2007; Raiecht, 2006; Ranz, Nuttman-Shwartz, & Thachil, 2015) ובתרגומן לידע לפעולה בין עולמות חברתיים שונים (Chambon, Johnstone, & Köngeter, 2014).

בהתאם, כמה בתי ספר לעבודה סוציאלית בעולם פתחו תכניות לעבודה סוציאלית בינלאומית, שחלקן כוללות תכנית הכשרה בשדה במדינות אחרות (Kreitzer, Barlow, Schwartz, Lacroix, & Macdonald, 2012; Nuttman-Shwartz & Berger, 2012). יישום תכניות אלו מציב אתגרים בממד האינסטרומנטלי, כמו בעיות מימון (Lyons, Manion, & Carlsen, 2006), אתגרים הקשורים במפגש הבינתרבותי, בזרות

פרופ' אורית נוטמן-שורץ - ביה"ס לעבודה סוציאלית, המכללה האקדמית ספיר. orits@sapir.ac.il

ד"ר יצחק לנדר - ביה"ס לעבודה סוציאלית, המכללה האקדמית ספיר; המחלקה לעבודה סוציאלית ע"ש שפיצר, אוניברסיטת בן גוריון בנגב. larrie@zahav.net.il

הפרויקט כלל בנייה ויישום של קורסים משותפים באוניברסיטאות השונות, ניידות של סטודנטים וסגל ללמידה משותפת ולביקורי שדה, קורס קיץ בהוראת הסגל הבינלאומי של התכנית ובהשתתפות סטודנטים מכלל המוסדות, למידה מרחוק, אתר אינטרנט, פרסומים מדעיים וכנסים מקומיים ובינלאומיים.

התכנית כללה שלושה מרכיבים עיקריים - התערבות, מדיניות ומחקר, ולצד שני מרכיבים משלימים - אתיקה ויישום מחקר בינלאומי. לכל מרכיב מרכזי עוצבו שני קורסים ולכל מרכיב משלים - קורס אחד ויישומים בקורסים האחרים. בסך הכול פותחו בתכנית שמונה קורסים חדשים, בנוסף לקורס קיץ, ביקורי שדה בינלאומיים וסדנה מרוכזת בינלאומית (ראו תרשים מבנה התכנית בעמוד הבא).

במסגרת הפילוט נלמדו קורסי התכנית במתכונות שונות. לדוגמה, קורס "הגירת ילדים ובני נוער" נלמד במקביל בשלושה אתרים שונים, במתכונת של קורס פרונטלי "רגיל", וקורס "טיפול בילדים ובבני נוער בראייה רב תרבותית" נלמד במשותף באמצעות וידאו סקייפ בישראל, בגרמניה וברוסיה, בשילוב הצגת מקרים מהמדינות השונות. קורס הקיץ, שנלמד במרוכז בדבלין, הועבר על ידי סגל התכנית מהמדינות השונות, בהשתתפות סטודנטים מאתרי התכנית. הסטודנטים נחשפו לא רק לידע ולשיטות הוראה ממדינות שונות אלא גם למפגשים

אירופה, ונחוץ לחזק חילופי ידע אקדמי וחילופי סטודנטים ומרצים. בהתאם, המשימה הראשונה - כבר בשלב כתיבת ההצעה לקבלת המענק למיזם - הייתה יצירת אמון וחיזוק דרכי ההיכרות והתקשורת בין המוסדות ובין הסגלים הפועלים, מתוך ניסיון להתגבר על מחלוקות פוליטיות ואישיות, סכסוכי ומשקעי העבר ומלחמות ההווה, שלא בהכרח קשורים למקצוע עצמו אך משפיעים על היחסים ועל שיתוף הפעולה ולא אחת מונעים אותם. צורך זה עלה בכל מעגלי השותפות בין הארגונים, הסגל והסטודנטים בתכנית.

כותבי התכנית התייחסו להתפתחויות המקומיות בכמה ממדינות אירופה ובישראל, ליחסי הכוחות שבין המדינות השונות ולמידת הפיתוח של האזורים השונים, על מנת ליצור בסיס לעבודה וללמידה משותפת, לחזק ולקדם שיתוף פעולה חוצה גבולות.

בפרויקט נוטלים חלק ארבעה מוסדות מישראל: המכללה האקדמית ספיר, האוניברסיטה העברית בירושלים, אוניברסיטת בן גוריון בנגב ומכון חרוב, ושבעה מוסדות אקדמיים ומחקריים מאירופה: בגרמניה - אוניברסיטת הילדסהיים ואוניברסיטת טרייר; באירלנד - טריניטי קולג' בדבלין; ברוסיה - אוניברסיטאות במוסקבה וברוסטוב; באיטליה - האוניברסיטה החופשית בבולצאנו ומכון המחקר לילדים בפדובה.





רווחת הילד ובני נוער בחברות גלובליות מרכיבי תכנית לימודים רב לאומית בעבודה סוציאלית



הטיפול והפסיכוסוציאלי שפותח לצורך ההתערבות במצבי חירום ובמצבי חשיפה לטראומה מתמשכת.

מלבד אלה, הביקור כלל היכרות ומפגש עם תכנית ה"מנטורינג" (שמאמר על אודותיה תוכלו למצוא בעמוד 30 של גיליון זה). הסטודנטים הצטרפו לקבוצת בנות השירות הלאומי המגיעות מרקעים מגוונים של סיכון ומצוקה, נחשפו לתפקידן של העובדות הסוציאליות בתכנית ושמעו מן הצעירות את סיפור חייהן ועד כמה התכנית משמעותית לשינוי שהן עוברות.

בהמשך, כחלק מהלמידה, השתתפו הסטודנטים בסדנה בנושא "הילד הפנימי", שאפשרה היכרות עם שיטה יצרנית לעבודה עם ילדים ובני נוער. מתוך חוויות הילדות שלהם, הסטודנטים העלו נושאים קשים כמו עזיבת אבות את הבית, אלימות במשפחה ואלכוהוליזם. בעיות אלה משקפות במידה רבה את המצב החברתי ברוסיה, ושיטת התערבות זו עשויה לשמש את הסטודנטים מרוסיה (ואחרים) בהמשך, ככלי מקצועי לעבודה עם ילדים. המשובים על הסדנה היו מרגשים, משמעותיים וחיוביים מאוד.

ב. קורס קיץ רב לאומי - קורס קיץ מרוכז נערך בטריניטי קולג' שבדבלין, בהשתתפות שלושים סטודנטים הלומדים עבודה סוציאלית ומקצועות משיקים, כמו פדגוגיה חברתית וחינוכית, במוסדות המשתתפים בתכנית. בין המשתתפים היו בוגרי תואר ראשון בעבודה סוציאלית, מסיימי שנה ג' ותלמידי תואר שני ושלישי באוניברסיטאות. הקורס נלמד באנגלית והועבר על ידי סגל התכנית, נציגי המוסדות השונים.

במפגש הערכה עם הסטודנטים מישראל שנכחו בקורס הקיץ, הם דיווחו על תהליך למידה שכלל למידה השוואתית, הגברת המודעות המקצועית, פיתוח תובנות וראייה ביקורתית לנושא רווחת הילד ובני נוער ולקורה בישראל בתחום זה בפרט. הלמידה ההשוואתית התמקדה במיוחד בנעשה בישראל, בגרמניה ובאירלנד. דגש מיוחד הושם על

מתוכננים ובלתי אמצעיים עם סטודנטים מכמה מדינות. בתום הקורס, הם נתבקשו להעביר דיווח מסכם באנגלית למרכזת הקורס, חברת סגל מטריניטי קולג' באירלנד.

בנוסף, שולבה ניידות סטודנטים לאתרי התכנית השונים. לדוגמה, לישראל הגיעו לצורך ביקורי שדה ולמידה משותפת סטודנטים מרוסיה, מגרמניה ומאיטליה, וסטודנטים מישראל ביקרו במדינות אלה. כל ביקור נמשך שבועיים וכלל ביקורי שדה, השתלמות בשיטות עבודה שונות עם ילדים ובני נוער, למידה משותפת עם סטודנטים מקומיים והרצאות ודיונים על המתרחש בארצות המוצא.

מאמר זה יציג דוגמאות לצורות הלמידה הבינלאומית השונות שהתקיימו במסגרת התכנית: ניידות סטודנטים, קורס קיץ משותף ולמידה באמצעות סקיפ.

תיאור רכיבי התכנית

א. ביקורי השדה והלמידה של הסטודנטים האורחים בארץ כללו סיור בבית הספר הממוגן בשער הנגב. הסיור כלל מפגש עם מנהל בית הספר, שדיבר על התפיסה החינוכית-קהילתית, תחומי העניין ואופן העבודה בבית הספר. חלק מן הסיור הוקדש להבנת משמעות הלמידה במרחב מוגן ובבית ספר שכולו "מבצר" ולהשלכות הרגשיות וההתנהגותיות של חשיפה מתמשכת לאיום.

בהקשר זה ביקרו הסטודנטים גם בשירות הפסיכולוגיה-קהילתית במועצה האזורית שער הנגב ולמדו על ההתערבויות עם ילדים ומשפחותיהם בצל האיום. הוצגו התפיסות הטיפוליות וכן תיאור מקרה. הסטודנטים נחשפו למשחק "מקום בטוח", שפותח ככלי טיפולי ייחודי לאוכלוסיית המקום המתמודדת עם תגובות דחק וטראומה כתוצאה מהמצב הביטחוני. בתום ההצגה נערך דיון על משמעות החשיפה ועל אופני ההערכה וההתערבות בישראל במקרים של תגובות לחץ וטראומה בקרב ילדים ומבוגרים. האורחים התרשמו מפרוטוקול ההתערבות

המקצוע: "על תופעת המהגרים בכל מדינה, בהם מהגרים שהם ילדים ונוער, כמעט שלא דיברנו. מהקצת שעלה, היה אפשר להרגיש שהגירה הינה נושא בעייתי בכל המדינות, אשר נאבקות כדי למצוא לכך מענים הולמים."

מתוך העיסוק בסוגיה זו, ויתכן שגם בשל העובדה שבהכנה לנסיעה הושם דגש על עבודה סוציאלית בינלאומית, הסטודנטיות דיווחו על תפיסה רב תרבותית, רב לאומית ובינלאומית: "אג'נדה גלובלית בפרקטיקה בכל מדינה הינה הכרחית, גם אם נדמה שלא, מכיוון שכמות המהגרים ממדינות עם הכנסה נמוכה המגיעים למדינות עם הכנסה גבוהה הינה גדולה מאוד, ולא ניתן להתעלם מהמציאות שבה אנו חיים, מציאות של גלובליזציה."

נושא נוסף שעלה הוא הלמידה הבינלאומית. הסטודנטיות דיווחו על שביעות רצון מההתנסות והחוויה שבמפגש עם עמיתים מחו"ל. "ללמידה אוניברסלית כמו זו שנעשתה בקורס זה יש יתרון עצום, שכן למידה על הנעשה בכל מדינה וסיעור מוחות עולמי עשויים לתרום לפיתוח גישות אינטגרטיביות וחדישות, אשר ישפרו את המענים הניתנים עבור אוכלוסייה זו."

"השוני בין המדינות שהתגלה במהלך השיחות העלה לא מעט פרספקטיבות שונות, שנובעות משוני תרבותי והיסטורי. הרצון הגדול בקרב הסטודנטים ללמוד זה מזה, לשמוע כיצד כל מדינה מתמודדת עם סוגיית ההשמה החוץ ביתית, אפשר שיח גלוי ופתוח, שיח אמיץ שחושף גם פגמים וקשיים במערכת, דבר אשר עורר בקרבי הערכה רבה ואף העלה מחשבות על עתידי המקצועי ובחירה ברווחת הילד כתחום העבודה בסיום התואר."

ג. קורס בינלאומי המיועד לתלמידי תואר שני ושלישי ועוסק בטיפול בילדים ובני נוער בראייה בינלאומית. הקורס נלמד בארבע אוניברסיטאות שונות המשתתפות בתכנית - בישראל, ברוסיה ובגרמניה - והועבר על ידי שניים מחברי סגל התכנית, האחד ישראלי והשני מגרמניה. הסטודנטים השתתפו בקורס באמצעות וידאו סקיפ. המרצים חלקו ביניהם את העברת החלק התיאורטי של הקורס, והסטודנטים נתבקשו להציג מקרים המייצגים את מדינותיהם.

באחד המפגשים התרחש אירוע שעורר התרגשות רבה בקרב המשתתפים ואנשי הסגל ושפך אור על התרומה הייחודית של הלמידה הבינלאומית: בשעה שהמרצה הגרמני הציג מקרה המתייחס למתבגר פלטי שבו טיפל, הוציאה אחת הסטודנטיות מארנקה דף נייר מקופל והציגה אותו בפני המצלמה. האירוע היה מפתיע ומנוגד לנורמות של הקבוצה, ובמיוחד של תת הקבוצה מהאוניברסיטה ברוסיה המתאפיינת בדרך כלל בשתיקה. הדף שהוצג היה ציור שציירה אותה סטודנטית במהלך סדנה שהתקיימה במכללת ספיר בעת ביקורה בישראל, ואשר התמקדה בהוראת שיטת התערבות עם ילדים באמצעות ציור "הילד הפנימי" והתייחסות לזיכרון הרגשי ולחוויה הנלווים לציור. הסטודנטים האחרים בקבוצה הריעו לסטודנטית, שהחלה לדבר על תרומתם של הביקור בישראל, ושל חוויה זו בפרט, לשינוי שעברה באופן עבודתה ברוסיה כעובדת סוציאלית המטפלת בילדים. לדבריה, החוויה לא רק שהעלתה את מודעותה לעברה ולקשיים שלה כילדה במעבר, אלא הקנתה לה מיומנות רגשית - גם בפעילותה בקבוצה וגם ביצירת הקשר עם הילדים שבטיפול. אם בעבר ביצעה את עבודתה באופן "משימתי", היום היא מסוגלת - לאחר שרכשה כוח ומיומנות - לנהל שיחה פתוחה ומבירה על הקשיים והקונפליקטים של ילדי

סוגיית הבינלאומיות, הרב לאומיות והרב תרבותיות, וכן על מידת האוניברסליות של תופעות שונות בקרב ילדים ובני נוער. הסטודנטים דיווחו על רפרטואר מענים ושיטות התערבות כמו סגור על ילדים וסליחה, והביעו משאלה כי תהיה פעילות אקטיביסטית בישראל בתחום רווחת הילד ובני נוער. הם דיברו על חוויית הלימודים בארץ אחרת ובשפה זרה, ובמיוחד על המפגש עם סטודנטים אחרים ויצירת קבוצת עמיתים בינלאומית. לבסוף, הם ציינו כמה השלכות ארוכות טווח אפשריות של ההתנסות, כמו בחירה בתחום הילדים כתחום העיסוק שלהם עם סיום הלימודים.

כחלק מהלמידה על המדיניות ועל הגישות הרווחות בארצות השונות, הסטודנטים למדו על מערכות הרווחה בהקשר של הוצאת ילדים מהבית בשלוש מדינות - ישראל, גרמניה ואירלנד. כדברי אחת המשתתפות, "למרות הדמיון הקיים בתהליך הוצאת הילד מהבית בשלוש המדינות, השוני המהותי בתפיסת 'טובת הילד' נעוץ במשאבים שהמדינה משקיעה לתמיכה במשפחות בתוך הקהילה, וכן בשאלה מי בהגדרתה נמצא במוקד ההתערבות - הילד או המשפחה? שוני זה הוא שקובע את האופן שבו כל מדינה מגדירה את 'מקרי הקצה' הדורשים הוצאה מיידית מהבית."

מההשוואה ניתן לראות כי בהתערבות עם ילדים בסיכון בכל מדינה ניתן דגש שונה. בישראל ניכר כי המטרה החשובה ביותר בהתערבות הינה הגנת הילד; גם באירלנד יש התמקדות משמעותית בהגנת הילד אך בשונה מישראל - שיתוף הילד בתהליך קבלת ההחלטות לגביו הינו אחד מעקרונות המפתח, ואילו בגרמניה יש התמקדות בשיתוף המשפחה ועבודה עמה. לדעתי, שלוש המטרות חשובות כאשר יש ניסיון לדאוג להגנה כל הילד ולרווחתו, ולכן יש ליצור שיטה אחת המשלבת את שלושת המוקדים הללו. כפי שטוענים סלוניס-נבו ולנדר (2004), הגנת הילד וטובת הילד יכולות להתקיים לצד טובת המשפחה, אך נדרשים שינויים רבים במענים הקיימים כיום בישראל על מנת להצליח ליצור שילוב שכזה.

זווית נוספת של פיתוח מודעות, תובנות וראייה ביקורתית של כל אחד מהסטודנטים לנעשה בארץ מוצאו בהשוואה לנעשה במקומות אחרים בעולם באה לידי ביטוי בדברי אחת המשתתפות: "בשונה מרוב העולם, בישראל מרבית הילדים הזקוקים למסגרת חוץ ביתית מופנים לפנימיות, ורק מיעוט מופנים לאומה. ברוב המקרים, השמה חוץ ביתית באומה מניבה את התוצאות הטובות ביותר בגלל הצורך של הילד בתא משפחתי ובדמות התקשרות משמעותית (משרד הרווחה והשירותים החברתיים, 2014)."

בנוסף, הביקור בשירותים השונים באירלנד סייע ללמידה ולהתעניינות בהתערבויות המוצעות וזכה למשוב חיובי: "פעילות ייחודית שאליה נחשפתי באירלנד, אשר אינה קיימת בישראל, הינה של הארגון הוולונטרי EPIC, שתפקידו לסנגר על זכויות הילדים הנמצאים בהשמה חוץ ביתית תוך כדי העצמתם. מטרת הארגון היא לדאוג שקולם של הילדים הנמצאים במערכות החוץ ביתיות ישמע... כאשר המטרה היא שהילד יוכל להשתתף בקבלת ההחלטות בעניינו ולא יהיה קורבן למערכת אשר קובעת לגבי חייו מבלי לקחת את רצונותיו בחשבון, בשל נטייה פטרנליסטית של המבוגרים לחשוב כי יודעים טוב יותר מהי טובת הילד."

נושא שני שעלה במשובים של הסטודנטים כלל התייחסות לתופעת ההגירה. כאמור, נושא ההגירה נבחר לנושא מרכזי בעיצוב התכנית, עוד לפני שהפך לאתגר מרכזי במדינות אירופה, קיבל משמעות רחבה ואקטואלית ויצר צורך דחוף בהתייחסות אליו בהכשרת אנשי

**באשר לחדשנות
בבתי ספר לעבודה סוציאלית,
נטען כי חדשנות צריכה להתייחס
למגמות הגלובליות ולראייה
גלובלית וכי ארגונים בינלאומיים
צריכים לתמוך במגמה זו
ולסייע ביישומה
(Cwikel, Savaya, Munford
& Desai, 2010)**



המהגרים שאתם היא עובדת במרכז לפליטים ברוסיה. אירוע זה מהווה דוגמה לתהליכי פתיחות וברור של נושאים מורכבים, היסטוריים, חברתיים ואישיים, ש"קיבלו מקום" ככל שהקבוצה התפתחה - לא רק בין חברי הקבוצה אלא גם בין חברי הסגל שהשתתפו בתכנית.

סיכום ומסקנות

המאמר הנוכחי שופך אור על תכנית לימודים רב לאומית חדשה המתמקדת בהגירת ילדים ובני נוער. תופעת ההגירה והניסיון לאמץ את ההבנה כי הילדים הם הבסיס ליצירת עתיד שוויוני יותר והוגן מצד אחד, ובה בעת הם אוכלוסייה פגיעה לשינויים הפוליטיים, המדיניים והכלכליים של "עולם ללא גבולות" המאפיין את המציאות העכשווית - כל אלה מעלים את הצורך לחלק מחדש את המשאבים, כולל משאבי הידע, ולחזק מגמות של למידה והכשרה חוצות גבולות. בהתאם, פותחה ונוסחה תכנית ייחודית רב לאומית בהקשר של ילדים ובני נוער.

הניסיון מראה כי למידה רב לאומית טומנת בחובה פוטנציאל לפיתוח סגל אקדמי עתידי ונוכחי בהקשר של ילדים ובני נוער. בעיקר מצביעים הדיווחים על החשיבות שבהתמודדותם של המשתתפים עם מחלוקות פוליטיות חברתיות ומקצועיות. לדוגמה, כברית המועצות לשעבר המקצוע נמצא בשלבי התפתחות ראשוניים ונדרש לו הרבה ידע בסיסי (larskaia-Smirnova & Rasell, 2014). בישראל, לעומת זאת, המקצוע וההכשרה לעסוק בו מתקדמים למדי (שפירו, 2010). מחקרים רבים הראו כי מפגש בינלאומי עלול להגביר ניכור והפחתת למידה (Nuttman-Shwartz & Ranz, 2014). האופן שבו גובש צוות המיזם והניסיון ליצור הדדיות תוך כדי התנסות דרשו אומנם עבודה רבה ממובילי המיזם, אך הובילו לפתיחות ולגמישות במהלך העבודה עם הסטודנטים מהארצות השונות.

הלמידה הבינלאומית מחייבת התייחסות לכמה תחומים: עולם התוכן ואופן יישומו בכל אתר ואתר; התהליך הבינאישי שמאפשר חשיפה של הסטודנטים למדינה שבה הם מתארחים; ידע על התרבות והנורמות החברתיות, אשר מאפשר הבנה טובה יותר של המדיניות החברתית, התיאוריה, שיטות ההתערבות והאופן שבו כל מדינה מתרגמת את מקצוע העבודה הסוציאלית בכלל ואת ההתנהלות בהקשר לילדים ולבני נוער בפרט; סוגיות השעה בעבודה סוציאלית באשר לזכויות וצרכים, הגירה של צעירים ודור שני להגירה; דיכוטומיה והאחדה בין מערכות חינוך ורווחה. כל אלה שפכו אור לא רק על היסטוריה שונה, אלא גם על מידת הרגישות והחשיבות שמייחסים בכל מדינה, ולעתים גם במקומות שונים באותה מדינה, לסוגיות העוסקות בילדים ובני נוער.

ככל המדינות הושם אומנם דגש על "טובת הילד", אך מערך המשאבים השונה הכתיב את הפרקטיקה של המדיניות. החשיפה הרב לאומית סייעה באיתור הדגשים השונים. לדוגמה, בישראל הושם דגש על סוגיות הקשורות לילדים במצבי מלחמה; באירלנד - על שיתוף הילד בתהליך קבלת ההחלטות בהקשר של "הגנת הילד"; ובגרמניה - על שיתוף המשפחה. הבדלים אלו לא רק נלמדו באופן תיאורטי אלא בא לידי ביטוי במפגשים הרבים שנערכו בין הסטודנטים מהמדינות השונות לבין העובדים בשטח וסגל המרצים. היכולת לאפשר בחינה של הדמיון והשוני ושל הרצוי והמצוי, תוך שילוב עבודה רגשית בינאישית וקוגניטיבית עם למידה רפלקטיבית, הגבירו את שביעות הרצון מהמיזם ואת הלמידה בקרב הסטודנטים.

המיזם עסק לא רק בהשוואה בין המדינות (Weiss-Gal & Welbourne, 2008) או בבניית קוריקולום משותף (Duffy, Ramon, Guru, Cemlyn, & Nuttman-Shwartz, 2013; Lindsay, & Nuttman-Shwartz, 2013; Köngeter, & Nuttman-Shwartz, 2015). כמו כן, התכנית אפשרה לסטודנטים הנמצאים בשלבי התפתחות הקריירה שלהם למידה פעילה בסוגיות שבמרכז תחום הדעת החדש שלהם. התכנית נותנת ביטוי לטענתם של צויקל ואחרים (Cwikel, Savaya, Munford, & Desai, 2015).

(2010), אשר חקרו את נושא החדשנות בבתי ספר לע"ס, כי חדשנות צריכה להתייחס למגמות הגלובליות ולראייה גלובלית וכי ארגונים בינלאומיים צריכים לתמוך במגמה זו ולסייע ביישומה (עמ' 199). מעבר להתרשמות של שותפי התכנית ולדיווחי הסטודנטים, התכנית מלווה בתהליך הערכה שיטתית שממצאיה יסייעו להגדיר טוב יותר את תוצאותיה. מעבר לכך, חשוב במיוחד לבחון את יישומה לאורך זמן במוסדות הלימוד השונים, גם בהיעדר תמיכה כספית נדיבה מהאיחוד האירופי ליישומה, וכן נחוץ להתמודד עם הליכי ההכרה השונים בתוך המערכות האקדמיות והמקצועיות במומחיות בתחום ילדים ובני נוער בכלל, ובתכנית זו בפרט.

תודות

הכותבים מודים לשותפות בארץ: פרופ' ענת זעירא ואילת רוזנטל-נועם מביה"ס לעבודה סוציאלית ולרווחה חברתית באוניברסיטה העברית בירושלים ומכון חרוב; פרופ' יוליה מירסקי וד"ר לודה רובינשטיין מהמחלקה לעבודה סוציאלית באוניברסיטת בן גוריון בנגב; מריסה גרוס-ירם ודינה גלירו, משרד ארסמוס+, ישראל, והמועצה להשכלה גבוהה; וכן לכל העמיתים מחו"ל, סגל פרויקט טמפוס.

רשימת מקורות

1. שפירו, ש. (2010). הכשרה לעבודה סוציאלית בישראל, מגמות וסוגיות. *חברה ורווחה*, (1), 29-47.
2. Chambon, A. (2013). Recognising the other, understanding the other: A brief history of social work and otherness. *Nordic Social Work Research*, 3(2), 120-129.
3. Chambon, A., Johnstone, M., & Köngeter, S. (2014). The circulation of knowledge and practices across national borders in the early 20th century: A focus on social reform organizations. *European Journal of Social Work*, 18. doi: 10.1080/13691457.2014.953041
4. Cwikel, J., Savaya, R., Munford, R., & Desai, M. (2010). Innovation in schools of social work: an international exploration. *International Social Work*, 53(2), 187-201.
5. Duffy, J., Ramon, S., Guru, S., Cemlyn, S., Lindsay, J., & Nuttman-Shwartz, O. (2013). Developing a social work curriculum on political conflict - findings from an IASSW funded project. *European Journal of Social Work*, 16, 689-707.
6. larskaia-Smirnova, E. & Rasell, M. (2014). Integrating practice into Russian social work education: Institutional logics and curriculum regulation. *International Social Work*, 57(3), 222-234. doi:10.1177/0020872813519660
7. Gray, M. (2005). Dilemmas of international social work: Paradoxical process in indigenization, universalism and imperialism. *International Journal of Social Welfare*, 14(3), 231-238. doi: 10.1111/j.1468-2397.2005.00363.x
8. Healy, L. M. (2007). Universalism and cultural relativism in social work ethics. *International Social Work*, 50, 11-26. doi: 10.1177/0020872807071479
9. Healy, M. L. & Wairire, G. G. (2014). Education for the global agenda: Internationally relevant conceptual frameworks and knowledge for social work education. *International Journal of Social Work*, 57(3), 235-247. doi:10.1177/0020872813519463
10. Köngeter, S., Altissimo, A., Jakoby-Herz, A., & Schröer, W. (2015). Child and youth welfare in globalized societies: Migration in child and youth care - a transnational curriculum for social work courses. *Transnational Social Review*. doi: 10.1080/21931674.2014.997086
11. Kreitzer, L., Barlow, C., Schwartz, K., Lacroix, M., & Macdonald, L. (2012). Canadian and EU social work students in a cross-cultural program: What they learned from the experience? *International Journal of Social Work*. Advance online publication. doi: 10.1177/0020872811427047



קורס הכשרה עפ"י מודל ההתערבות W.C.C. – Wellness In Chronic Care רווחה במצבי חולי כרוני

מודל ה-W.C.C. הינו מודל אינטגרטיבי הממזג בין הגישה הביורפסיכוסוציאלית, הטיפול הרפואי-משפחתי והגישה האימונית. עוסק במאבק להחלמה ולהשגת איכות חיים משמעותית בצל המחלה תוך לקיחת אחריות ורכישת כלים להתנהלות עם המחלה/נכות.

נושאי הקורס:

- התמקדות בתכנים הטיפוליים: תפיסת המחלה, רשת משפחתית, חזרה לשגרה
- טכניקות ודרכי טיפול המבוססות על המפגש בין הגישה האימונית והגישה הרפואית-משפחתית
- התמודדות עם מצבי חולי/נכות שונים וייחודיים בבתי החולים ובקהילה

קהל היעד:

עובדים סוציאליים ובעלי תואר בוגר במקצועות הבריאות השונים.

סגל
ההוראה

הקורס מוכר לגמול השתלמות

מרגלית דרורי (M.S.W.) - מנהלת התחום המקצועי של הקרן על שם רות ורובל. מרצה בבית הספר למקצועות הבריאות באוניברסיטת תל אביב.

נחמה דורי (M.S.W.) - סגנית מנהלת הפרויקט, מדריכה ביחידה להנחיית קבוצות באוניברסיטת תל אביב.

ענת מילנר כהן (M.C.I.L, M.A.) - יועצת אקדמית בכירה בגומא - המרכז הישראלי לאימוץ וגישור. מרצה באוניברסיטת תל אביב.

דר' רנה פיגין - מרצה בביה"ס לעבודה סוציאלית באוניברסיטת תל אביב.

פרופ' תמר קרוליק - פרופסור אמריטוס, החוג לסייעוד, אוניברסיטת תל אביב.

ריקי קידר (B.S.W.) - מנחת קבוצות.

הקורס יתקיים בימי ד' החל מ-9.3.16 בין השעות 10:00-13:15 במרכז להשכלת מבוגרים בכפר סבא, רח' גלר 4, כפר סבא ויסיימו ב-29.6.16 שה"כ 15 מפגשים
עלות הקורס 1,500 ₪

להרשמה ופרטים נוספים נא לפנות:

תמי גולן, 054-4956868, amutatruti@gmail.com
מרגלית דרורי, 052-8424130, margalitdrory@gmail.com
נחמה דורי, 050-5606555, nechama@udori.co.il

- Lin, J., Peng, W., Kim, M., Kim, S. Y., & Rose, R. (2012). Social networking and adjustments among international students. *New Media & Society*, 14(3), 421-440. doi: 10.1177/1461444811418627
- Lindsey, E. W. (2005). Study abroad and values development in social work students. *Journal of Social Work Education*, 41, 229-249.
- Lyons, K., Manion, K., & Carlsen, M. (2006). *International perspectives on social work: Global conditions and local practice*. London: Palgrave Macmillan.
- Mathiesen, S. & Lager, P. (2007). A model for developing international student exchanges. *Social Work Education*, 26, 280-291.
- Midgley, J. (1992). The challenge of international social work. in M. C. Hokenstad, S. K. Khinduka, & J. Midgley (eds.), *Profiles in International Social Work*, 13-28. Washington, DC: NASW Press.
- Moorhesd, B., Boetto, H., & Bell, K. (2013). India and us: Student development of professional social work identity through a short-term study abroad program. *Social Work Education: The International Journal*. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1080/02615479.2013.768614>
- Nadan, Y. (2014). Rethinking "cultural competence" in international social work. *International Journal of Social Work*. First published on September 9, 2014. doi: 0020872814539986
- Nadan, Y. & Ben-Ari, A. (2012). What can we learn from rethinking "multiculturalism" in social work education? *Social Work Education: The International Journal*, 32, 1089-1102.
- Nagy, G. & Falk, D. (2000). Dilemmas in international and cross-cultural social work education. *International Social Work*, 43, 49-60.
- Nuttman-Shwartz, O. & Berger, R. (2012). International social work: Where we are and where we should go. *International Journal of Social Work*, 55(2), 224-242. doi: 10.1177/0020872811414597.
- Nuttman-Shwartz, O., & Ranz, R. (2014). International social work - Reciprocal working model. *British Journal of Social Work*. 44(8), 2411-2425. doi: 10.1093/bjsw/bct080
- Olding, A. L. (2013). *An investigation of the social relationships and social interaction amongst international students studying in Australia: A case study using Facebook*. Unpublished doctoral dissertation, University of Tasmania.
- Payne, M. & Askeland, G. A. (2008). *Globalization and international social work: Postmodern change and challenges*. Aldershot, England: Ashgate.
- Pinkerton, J. (2006). Developing a global approach to the theory and practice of young people leaving state care. *Child and Family Social Work*. 11(3), 191-198
- Ranz, R., Nuttman-Shwartz, O., & Thachil, G. (2015) International encounter: Experiences of visitors and hosts in a cross cultural program. *Journal of Social Work Education*. doi. 10.1080/10437797.2015.1012933
- Reichert, E. (2006). Human rights: An examination of universalism and cultural relativism. *Journal of Comparative Social Welfare* 22, 23-36. doi:10.1080/17486830500522997
- Schilling, S., Gautschi, J., Rügger, C., Kurenkova, O., & Shcherbakov, G. (2013). International Cooperation in social work: Some reflections on a Swiss-Russian cooperation project. *Social Work and Society*, 11(1), 1-10.
- Tice, J. C. & Long, D. D. (Eds.) (2009). *International social work: Policy and practice*. Hoboken, NJ: Wiley.
- Weiss-Gal, I. & Welbourne, P. (2008). The professionalization of social work: A cross-national exploration. *International Journal of Social Welfare*, 17, 281-290.
- White, R. (2006). Opportunities and challenges for social workers crossing borders. *International Social Work*, 49(5), 629-640.
- Xu, Q. (2006). Defining international social work: A social service agency perspective. *International Social Work*, 49, 679-692.